

Pulska fronta

Centar za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma u Puli u deset godina djelovanja pozicionirao se kao važna referentna točka u istraživanju socijalističkog nasljeđa, ali i specifičnosti postsocijalističkih stanja, a dometi mu se ogledaju u vrijednoj pisanoj produkciji, ali i životu u zajednici

OVIH dana obilježavamo jednu relativno neprimjetnu obljetnicu, a to je deset godina rada Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Riječ je o fenomenu koji obogaćuje naš intelektualni život za specifičnu primjenu kulturalnih studija na lokalnu povijest socijalizma i postsocijalizma. Mnoge važne teme i istraživački smjerovi su otvoreni, a neki su ostali nevidljivi, poput socioloških i filozofskih. Premda se u Puli i njima bave, kulturološki mejnstrim ih pomalo potiskuje.

Obljetnica je okrunjena okruglim stolom naslovljenim 'Perspektive kulturoloških i povijesnih istraživanja socijalizma' koji je održan u velikoj dvorani Sveučilišne knjižnice u Puli. Tom prilikom nastupili su INES PRICA iz Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, DAMIR AGIČIĆ iz izdavačke kuće Srednja Evropa, TVRTKO JAKOVINA s Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu, TANJA PETROVIĆ iz Znanstveno-istraživačkog centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti te ANDREA MATOŠEVIĆ s Filozofskog fakulteta u Puli i jedan od suosnivača CKPIS-a.

Potonjeg smo zamolili za izjavu u povodu obljetničkog skupa, a iz nje ćemo ekstenzivno citirati pojedine dijelove. Tako Matošević kaže: 'Na okruglom stolu, koji je organiziran povodom obilježavanja desete godišnjice rada Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, govorilo se o nizu tema i izazova s kojima se istraživači susreću, od moderniteta jugoslavenskog socijalizma, metodoloških pristupa istraživanjima, decentralizacije istraživačkog rada u Hrvatskoj kao i diseminacije i popularizacije rezultata istraživanja. No kao što je podsjetio IGOR DUDA u rekapitulaciji deset godina rada Centra koja je prethodila okruglom stolu, niz je razloga zbog kojih su LADA DURAKOVIĆ, BORIS KOROMAN, on i ja, nastavnici i istraživači sa Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, tijekom 2012. godine krenuli u izradu elaborata CKPIS-a čija će djelatnost u potpunosti biti posvećena komunističkim, socijalističkim i postsocijalističkim idejama, teorijama i procesima s posebnim naglaskom na istraživanja jugoslavenskog prostora.'

Komunističke ideje u Istri imaju relativno dugu povijest. I prije socijalizma ili postkapitalizma, kako god da nazovemo razdoblje druge Jugoslavije, komunističke ideje prisut-

ne su među istarskim radništvom i stanovništvom i u prvoj polovici 20. stoljeća. To se na primjer vidi u kontekstu Proštinske bune i Labinske republike 1921. O vezi Pule i socijalizma nakon Drugog svjetskog rata Matošević kaže: 'Pula se, kao i istarski poluotok, uz ideju i društveno socijalističko uređenje nakon 1945. godine vezuje, osim političkim i mnogim drugim kapilarnim vezama. Taj se teritorij državno i politički s Hrvatskom i Jugoslavijom povezuje nakon Drugog svjetskog rata pa su, stoga, i ostale artikulacije novog društvenog uređenja na području rada, kulture, industrije, vojske kao i socijalističke simbolike bile posebno naglašene. Pula je pritom bila centar filmsko-festivalske produkcije te, uz Istru, simbolički snažno određena graničnom pozicijom prema Zapadu kao i nezanemarivom pozicijom Brijuna.'

PA ipak, istraživanja i skupovi CKPIS-a koji se odvijaju u okviru humanističkih, društvenih i interdisciplinarnih znanosti, a napose u polju povijesti, etnologije i antropologije, filologije i znanosti o umjetnosti, nisu okrenuti isključivo lokalnim temama. O tome Matošević kaže:

'Pokazuju to zamašnjaci poput 'Socijalizma na klupi', međunarodne bijenalne znanstvene konferencije organizirane pri Centru 2021. godine po peti puta i uz potporu Rosa Luxemburg zaklade, a na kojoj, uz pozvane predavače, redovito gostuje preko stotinu izlagača. Zbornici s odabranim tekstovima proizašlih iz tih izlaganja sastavnim dijelom su CeKaPisarnice, biblioteke koja trenutno obuhvaća šesnaest publikacija Centra, a među kojima su i 'Glazba kao odgojno sredstvo u formiranju 'socijalističkog čovjeka': nastava glazbe u osnovnim školama u Hrvatskoj (1945–1965) Lade Duraković, 'Suvremena hrvatska proza i tranzicija' Borisa Koromana, 'Danas kada postajem pionir' Igora Duda, moja knjiga 'Socijalizam s udarničkim licem' te zbornik radova 'Kontinuiteti i inovacije' koji su uredile ANITA BUHIN i TINA FILIPOVIĆ.'

Rad Centra odvija se u sklopu istraživačkih projekata, a možda treba izdvojiti i dva koje financira Hrvatska zaklada za znanost: 'Stvaranje socijalističkog čovjeka. Hrvatsko društvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma' i 'Mikrostrukture jugoslavenskoga socijalizma: Hrvatska 1970–1990' koje vodi Igor Duda.

Također, u organizaciji istraživača Centra i Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile, svake se godine od 2015. održava međunarodna ljetna Doktorska radionica za doktorande povijesti i srodnih znanosti.

O radu Centra Matošević nadalje kaže: 'Centar je za deset godina aktivnoga rada ostvario značajnu suradnju s nizom institucija, poput Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, Leibnizova instituta za istočne i jugoistočne europske studije u Regensburgu, Instituta za kulturne i sportske studije pri ZRC SAZU u Ljubljani ili nakladničkom kućom Srednja Evropa, ali je također pri Centru organizirano više desetaka javnih predavanja, okruglih stolova i predstavljanja knjiga. Centar objavljuje i mjesečni Newsletter u kojem nudi informacije o trenutno dostupnim stipendijama, publikacijama, pozivima za sudjelovanje na znanstvene konferencije itd.'

Svime time Centar se u deset godina djelovanja pozicionirao kao referentna točka u istraživanju kulture i povijesti socijalističkog nasljeđa, ali i specifičnosti postsocijalističkih stanja u domeni suvremenih kritičkih studija. Takva se pozicija može pripisati višedisciplinarnom pristupu istraživanjima, ali ona je sigurno i rezultat široko impostiranog djelovanja CKPIS-a koje se ne iscrpljuje isključivo u usko shvaćenom znanstvenom djelovanju već svrhu pronalazi i u radu sa studentima, kao i u povezivanju s lokalnom zajednicom uz niz gostovanja u lokalnim i nacionalnim medijima.

To su činjenice. A koji je domet sveg tog truda? On se ogleda u pisanim tragovima produkcije, ali i u životu u zajednici, u činjenici da je aktivnost Centra stavila Pulu na kartu mjesta u kojima se socijalizam ozbiljno proučava, ne samo u Hrvatskoj nego, usudujemo se reći, i u evropskim i svjetskim razmjerima. A što su marljivi pulski organizatori i autori zauzvrat dobili od hrvatskog društva, da ne kažemo od država regije, koje su na manifestacijama Centra dobro zastupljene? O tome dobro govore zaključne riječi Andreje Matoševića, koje je za nas zapisao: 'Činjenica da Centar još uvijek djeluje bez vlastitih prostorija ili mogućnosti dugotrajnijeg angažiranja istraživača mlade generacije, ipak govori ponešto i o uvjetima u kojima je navedeno postignuto i u kojima nastavlja s radom.' No, to organizatore sasvim sigurno neće spriječiti u daljnjem djelovanju, jer je Pula i u ovih deset godina već postala nezaobilazno mjesto za sve koji proučavaju povijest socijalizma, posebno na ovim našim prostorima. ■

Jezgra CKPIS-a (Foto: Facebook)